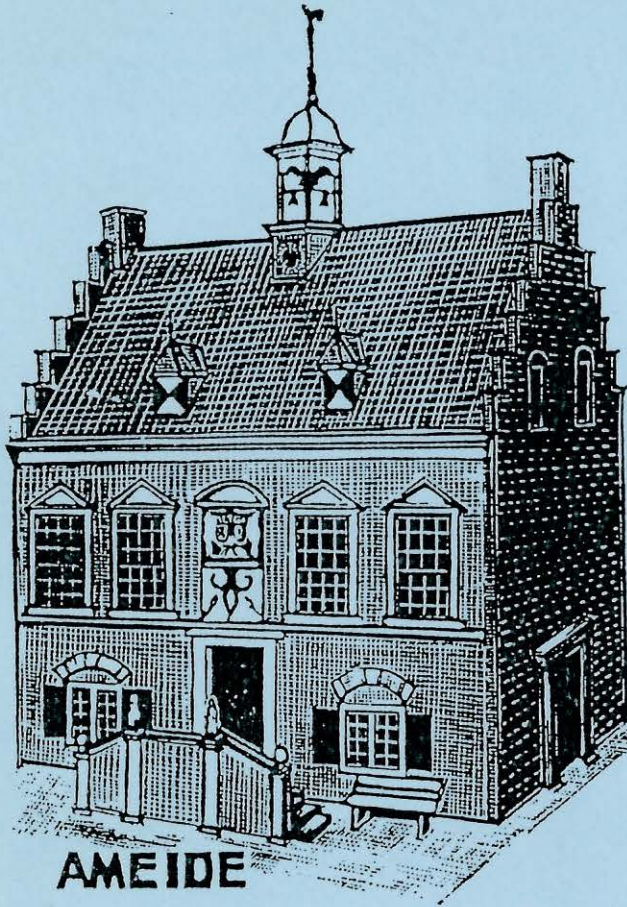
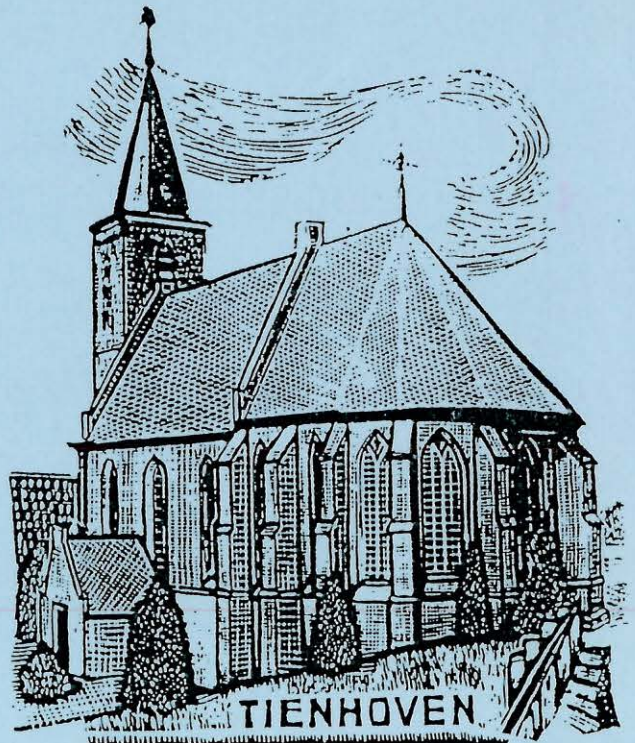

*Historische Vereniging
Ameide en Tienhoven*

AMEIDE

JAARGANG 12
NR. 3

TIENHOVEN

NIEUWSBLAD VAN DE HISTORISCHE VERENIGING AMEIDE en TIENHOVEN

De Vereniging is gevestigd in Ameide en heeft haar domicilie in het oude Stadhuis aldaar. Ze is opgericht op 13 december 1989 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Dordrecht onder nummer 40324336.

BESTUUR:

Voorzitter	A.M. den Oudsten, Kerkweg 29, 4235 VT Tienhoven, ☎ 601249
Secretaris	P. Will, Hazelaarlaan 21, 4233 HN Ameide, ☎ 602535
2e secretaris	G.W. Groenendijk, De Bogerd 3, 4233 GN Ameide, ☎ 601886
Penningmeester	J. Stasse, De Bogerd 19, 4233 GN Ameide, ☎ 602488
Alg. adjunct	J.A. Maatkamp, Lekdijk 24, 2769 GA Langerak, ☎ 602071
Lid	J.D.C. Laroo, Voorstraat 8, 4233 EA Ameide, ☎ 602026
Lid	C.J. Neels, Lekdijk 24, 4235 VL Tienhoven ☎ 601320
Lid	C. den Oudsten, Hogewaard 12, 4235 VS Tienhoven, ☎ 601966
Lid	G. Streefkerk, Paramasiëbaan 11, 4233 EX Ameide, ☎ 601369

CORRESPONDENTIEADRES

P. Will

EXCURSIES

A.M. den Oudsten

REDACTIEADRES KWARTJAALBLAD

J.D.C. Laroo

LEDENADMINISTRATIE

J. Stasse

CONTRIBUTIE

Deze bedraagt f 30,- per jaar, over te maken op bankrekening nummer 301952248 van de Rabobank te Ameide t.n.v. de penningmeester van de vereniging.

NIEUWSBLAD SEPTEMBER 2001, JAARGANG 12 NR. 3

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf

Verenigingsnieuws:

-De filmopname

-Een verzoek van de Vereniging 'Terebint'

-Ledenbestand

-Verslaggeving:

◇ De herdenkingsavond op 4 mei

◇ De avondmarkt van 13 juli;

◇ Tocht naar Buren en Amerongen op 1 sept.

◇ Tocht naar Asperen en Heukelum op 19 mei

◇ Open Monumentendag op 8 september

Aankondigingen:

◇ De paardenmarkt op 11 oktober

◇ Boottocht met de Kapitein Kok op 27 oktober

◇ Historische dag in het Arsenaal Nieuwpoort op 24 nov.

◇ Opzet nieuw boekwerk

A.M. den Oudsten: De excursie op 1 september met Meerkerk

C.J. Neels: Over de kerk van Asperen en het kasteel Heukelum

J.P. Veerman: deel 2

P. Will: De Paardenmarktvereniging in de gloria

G.W. Groenendijk: Van de Genealogische Werkgroep

P. van Toor: Nog één keer Overlek, oud-Lopik

A.M. den Oudsten: Uit ontvangen tijdschriften

WOORD VOORAF

Zo, het werkplan voor het komende seizoen is voor de bakker, althans het is grotendeels voorgebakken.

Ziezo, de kop is er al af!

Onze eerste 'bestelling' hebben we reeds verzorgd en bezorgd.

We zijn namelijk begonnen met een dagje uit en wel samen met de historie-minnaars van Meerkerk. En hoe is dat geweest?

Wel, is dat niet een mooie gelegenheid om elkaar in bredere kring te ontmoeten en wat beter te leren kennen?

En op de Open Monumentendag van 8 september hebben we open huis gehouden op het Stadhuis en ervaringen uitgewisseld.

Over ontmoeten gesproken: wij hebben opnieuw avonden gepland, de eerste hopen we in oktober te houden.

Beste lezers, gezien het repertoire, hierboven afgedrukt, is het opnieuw een blad vol afwisseling geworden.

Wie eens de moeite neemt een paar afleveringen, oudere en jongere, naast elkaar te leggen, zal het opvallen dat er altijd weer iets anders te verhalen en te vermelden valt.

Wij wensen u in alle opzichten, zowel via ons blad als in verenigingsverband een heleboel goede ontmoetingen toe!

Tenslotte willen we bedanken de stellers van de artikelen voor deze aflevering en op voorhand heel veel dank aan u, lezers, voor het kennis nemen van de inhoud van het blad. En helpt u ons aan oude foto's, zie onder verenigingsnieuws?

HET BESTUUR

HET VERENIGINGSNIEUWS

VAN DE BESTUURSTAFEL:

Wellicht weet u dat Anja van der Grijn-de Groot druk doende is het verenigingsleven, m.n. op het gebied van sport en cultuur, van Ameide-Tienhoven op de rolprent vast te leggen. Zo is onlangs EEN SNAPSHOT gemaakt van onze vereniging, waarin heel in het kort iets verteld wordt over de plaatselijke historie, doel en opzet van de vereniging en m.n. het onderzoek naar familieverbanden, de zogenoemde Genealogie.

P.S. De film, waarin een dertig verenigingen hun zegje of iets dergelijks doen, is op de a.s. Paardenmarkt te verkrijgen.

Van 'TEREBINT', een vereniging die zich o.a. bezig houdt met laatste rustplaatsen, hebben we het verzoek gekregen haar te doen toekomen een en ander over monumentale antieke kerken op de oude begraafplaats van Ameide en over de beide door ons herstelde knekelhuisjes van Ameide en Tienhoven.

LEDENBESTAND

Overleden:

L. de Jong Lexmond

Nieuwe leden:

J. den Hartog Ameide
L.A. de Kruijk Ameide
M. den Otter Ameide
L. Versteegh-de Groot Hoofddorp

VERSLAGGEVING:

Op DE AVOND VAN DE 4-DE MEI hebben weer velen -jong en oud- de stille tocht gemaakt naar het monument. Indrukwekkend en zinvol waren zowel de toespraken, gericht op toen naar nu, als de bloemenhulde als afsluiting. Met dank aan de leden der Werkgroep-Herdenkingsmonument, aan allen en in het bijzonder aan Peet van Toor voor zijn treffend persoonlijk verhaal.

Op zaterdag 19 mei hebben we een zeer geslaagde excursie met eigen auto's gemaakt naar ASPEREN EN HEUKELUM. Voor het verdere verslag zie verderop in dit blad. Een soortgelijke tocht ondernamen wij met Meerkerk op zaterdag 1 september. Ditmaal voerde de TOCHT NAAR BUREN EN AMERONGEN. Het aantal deelnemers betrof ongeveer het dubbele aantal.

Ook dit verslag staat verderop in ons blad.

Iets nieuws was i.p.v. de jaarlijkse Braderie de AVONDMARKT op vrijdag 13 juli. Velerlei activiteiten en aanbod waren er. Als vereniging beleefden we daar de première van onze nieuw uitgebrachte platenmap, die behoorlijk veel belangstelling en aftrek kreeg. Met deze map en meer waren we ook present op het Stadhuis t.g.v. de Open Monumenten dag van 8 september.

AANKONDIGINGEN:

Uiteraard hopen we ook weer present te zijn met heel ons assortiment op de PAARDENMARKT van 11 oktober. Nieuw is onze platenmap en dat we dit keer de kraam willen delen met de Stichting Streektaal, die ook ach, wat bijna-antiëks te bieden heeft: het scala van regionale dialecten, vastgelegd in boeken boordevol verhalen en vragenformulieren ter invulling.

27 oktober zou u nog wat oud-vertrouws kunnen opsnuiwen en een frisse neus kunnen halen op de Lek. Dan vaart de rader-salonboot KAPITEIN KOK opnieuw uit voor een

historische tocht vanaf Wijk bij Duurstede naar Schoonhoven. Kosten f 47,50 p/p. Nadere inlichtingen bij VVV-Schoonhoven, tel. 0182-38500-9.

Een maand later, en wel op 24 november a.s. kunt u uw hart weer ophalen op de DAG DER HISTORISCHE VERENIGINGEN, georganiseerd door alle clubs uit de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. Weet u nog van het grote succes vorig jaar in de 'Boerenklaas' te Brandwijk? De hoofdmoot is, evenals vorige keer, speuren naar het voorgeslacht: de genealogie dus.

Dit jaar heeft dit evenement plaats in het 'Arsenaal' te Nieuwpoort.

En last but not least: onze Werkgroep-publicaties heeft de eerste stappen gezet om te komen tot de uitgave van een nieuw boekwerk over onze twee-eenheid A/T. Zij wil verzamelen en afdrucken laten maken van een veertigtal foto's, kiekjes, et cetera van ouwe hoeken en gaten, straten, huizen en andere gebouwen. Wie helpt haar mede daaraan?

Daarnaast worden dan een veertig up-to-date-opnamen gemaakt en zo moet geboren worden een boek dat een soort naam krijgt als:

'KIJK OP ANTIEK EN NIEUW TIENHOVEN-TERMEI'.

Voor alle duidelijkheid: het moet een tikje een tien jaar jonger zusje worden van:

'AMEIDE EN TIENHOVEN IN GROOTMOEDERS TIJD'.

Wel aardig - maar voor sommige aanvragers weer jammer - om te vermelden is dat dit boek inmiddels compleet is uitverkocht.

VERSLAG VAN EXCURSIE ZATERDAG 1 SEPTEMBER NAAR BUREN EN AMERONGEN.

Dit keer een excursie, die op een wat andere manier tot stand kwam. Onze Meerkerkse vrienden van de Historische Stichting aldaar hebben onder leiding van ons lid Kees Neels een excursie geregeld, waarbij in een later stadium ter sprake kwam: doen wij hieraan mee? Na ampele overweging is positief besloten om mee te gaan en daarna te bezien of e.e.a. gecontinueerd wordt.

Zodoende togen wij 1 september vanaf de parkeerplaats bij de Rabobank te Ameide naar de parkeerplaats buiten de wallen van Buren, waar onze Meerkerkse vrienden reeds aangekomen waren.

Gezamenlijk optrekkend naar de "Swaen", waarbij over en weer de bekenden elkaar groetend op de koffie (met zonder iets, kale koffie dus) afgingen. Helaas was de beheerder van het wagenmuseum niet op tijd, zodat dat bezoek niet doorging. Het Oranjemuseum in het voormalige Raadhuis van Buren, dat als gebouw reeds in 1554 genoemd wordt en in zijn bestaan vele malen verbouwd en uitgebreid werd en in de 19e eeuw zijn huidige vorm kreeg, vergoedde veel. Het museum heeft een prachtige collectie over de Oranjes waar zij als Historische Vereniging Buren met recht trots op kunnen zijn. We werden daar rondgeleid door een enthousiaste medewerker, die ongelofelijk veel wist en het op een boeiende manier wist te brengen, zodat wij ons moesten haasten om op om tijd bij de lunch te zijn in de "Swaen". Na de lunch door de Betuwe over het Amsterdam-Rijnkanaal en met de gierpont over de Rijn kwamen we in Amerongen bij het kasteel. Dit is geen verdedigingskasteel meer, dat was de voorganger van het huidige gebouw dat rond 1776 gebouwd is onder leiding van architect Maurits Post, een zoon van Pieter Post, die voor Frederik Hendrik het paleis Huis ten Bosch bouwde als buitenverblijf voor Amalia van Solms.

Het Kunstreisboek van Nederland schrijft over het huis te Amerongen: "een buitengewoon statig en voornaam rechthoekig gebouw. Het indrukwekkende aanzicht berust geheel op de fraaie verhoudingen en de forse afmeting".

Het is uitgevoerd in een strakke architectuur met alleen bij de omlijsting van de ingang en het balkon enig sierwerk. Het inwendige is nog in de oorspronkelijke staat en herbergt een fraaie verzameling interieurstukken, waaronder vele schilderijen van de bezitters van het kasteel, de families van Reede en de Bentincks. Een dezer Bentincks is ook als medewerker van Willem III naar Engeland meegegaan. Waarbij hij later als Graaf van Athlone door het leven ging.

Zeer voldaan over het bezoek aan het kasteel nog heerlijk in de zon iets gedronken, waarna ieder afzonderlijk afreisde naar huis. Enkelen van ons bezochten nog even de laat Gotische Kerk, die een rijzige zeldzaam fraaie toren heeft. Het prachtige 17e eeuwse meubilair en de indrukwekkende wapenborden maakten het bezoek meer dan waard.
Al met al een geslaagde dag.

Al den Oudsten

DE REIS VAN 19 MEI NAAR ASPEREN EN HEUKELUM.

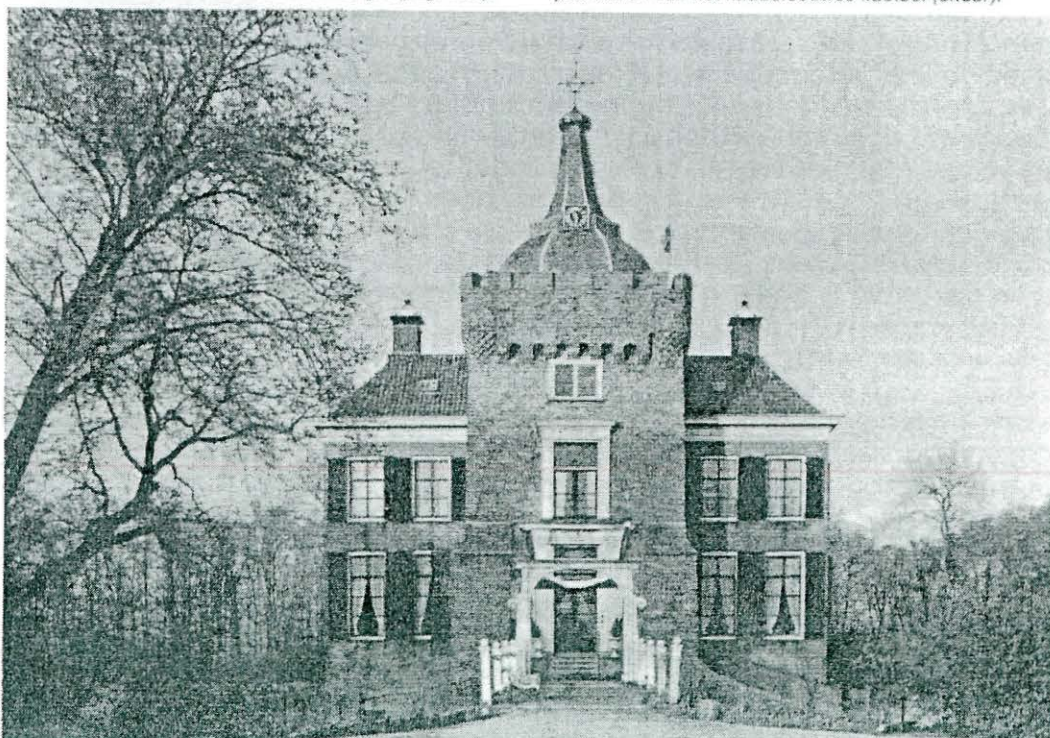
Nadat we in een plaatselijke taveerne koffie en gebak hadden genoten, bekeken we de wallen van Asperen. Sommige delen zijn gerestaureerd, het was zeer de moeite. De wallen waren vroeger nodig want Asperen lag in het grensgebied van Holland en Gelderland. In 1517 deden de Geldersen een inval en bijna 300 burgers stierven. Een schildering in de kerk herinnert aan deze gruweldaad.

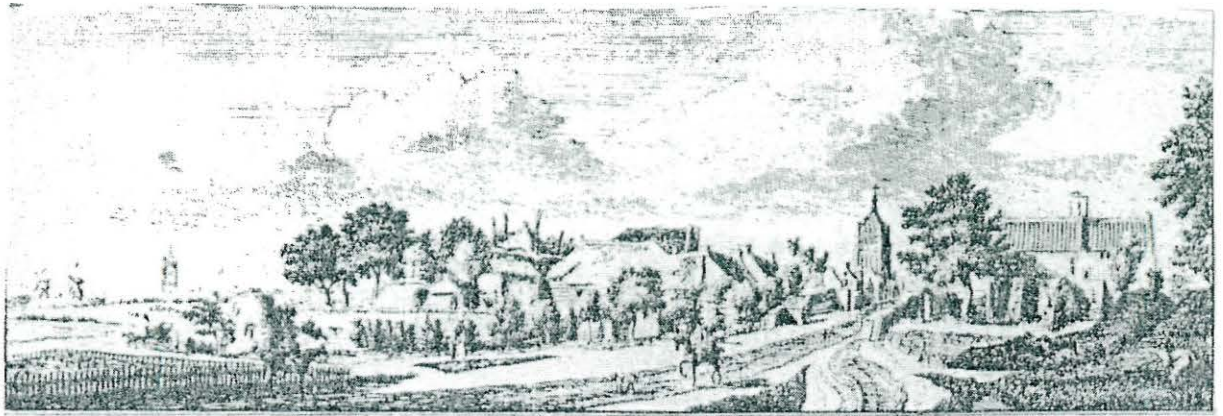
Verder zagen we in de kerk het monumentale graf van de heren van de Boetzelaer. In 1896 is de kerk op 4 maart compleet uitgebrand, nadat er brand op de Voorstraat was ontstaan. De afbeelding doet denken aan de brand van de kerk van Ameide in 1953. Hierna gebruikten we de lunch in Heukelum en gingen daarna de kerk bezichtigen. Deze kerk is vroeger veel groter geweest en dat was buiten nog zichtbaar. In de kerk bevindt zich de herenbank van de baron van het kasteel; de laatste was R.A. baron van Heeckeren van Brandsenburg. Op het kerkhof bevindt nog een graftombe van verschillende hoge heren.

Hierna begaven we ons naar het kasteel Heukelum (Merckenburgh). De eerste heer van Heukelum was van 1269 -tot 1272 Otto van Arkel, de tweede zoon van Jan van Arkel. In de 16e eeuw komt het in het bezit van Thomas de Thiennes, graaf van Rumbeke, dat lag in Vlaanderen. In 1672 staken de Fransen stad en kasteel in brand, In 1734 worden de restanten verkocht aan Jan van der Stel; zijn broer Simon bouwt het tegenwoordige huis met instandhouding van de poorttoren van het middeleeuwse kasteel. Daarna was het huis nog in bezit van de familie Van Gennep en tenslotte van Baron van Heeckeren van Brandsenburg. Tegenwoordig is het in bezit van een antiquair en via via mochten wij het bezoeken. Het interieur wordt gerestaureerd, maar wat wij zagen was zeer de moeite waard, vooral de meubels en het schitterende porselein.

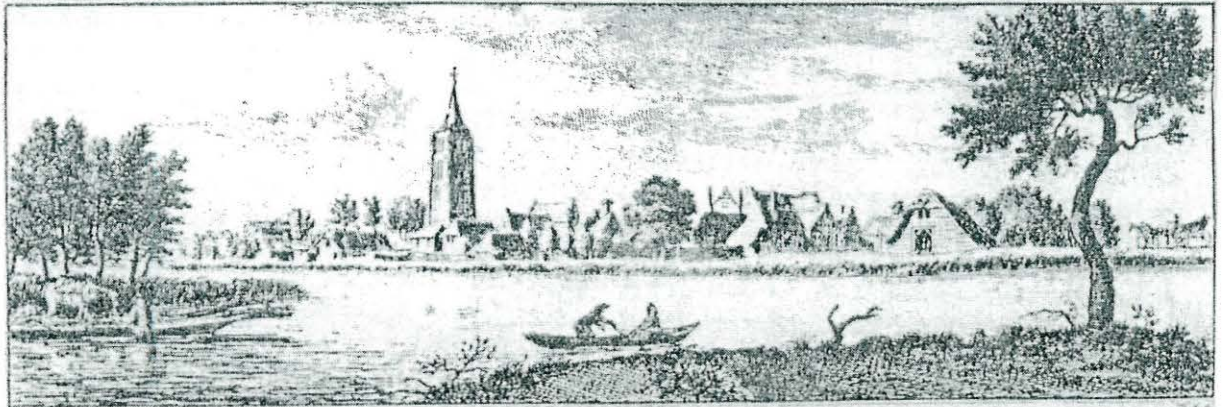
Huis te Heenvliet, de oostzijde, met op de voorgrond de overblijfselen van de 14de-eeuwse vleugel (pag. 150).

Het 18de-eeuwse kasteel Heukelum met de ingang in de poorttoren van het middeleeuwse kasteel (onder).

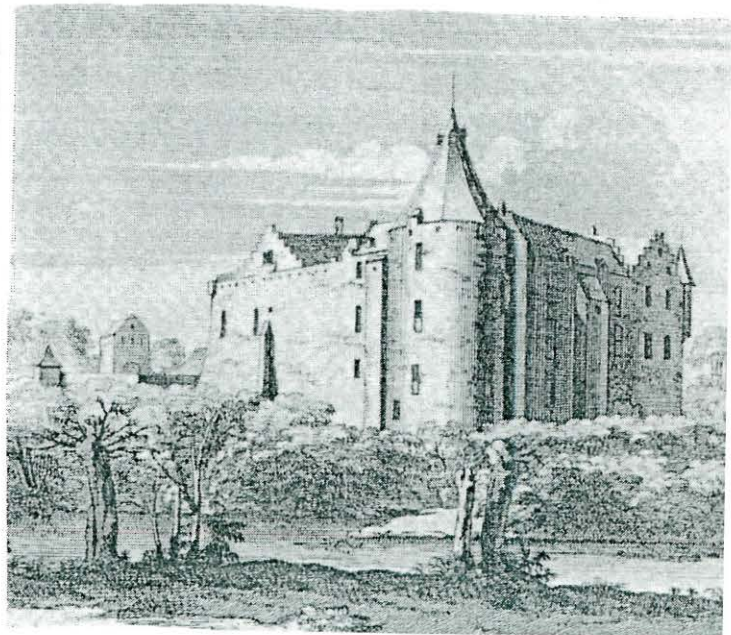
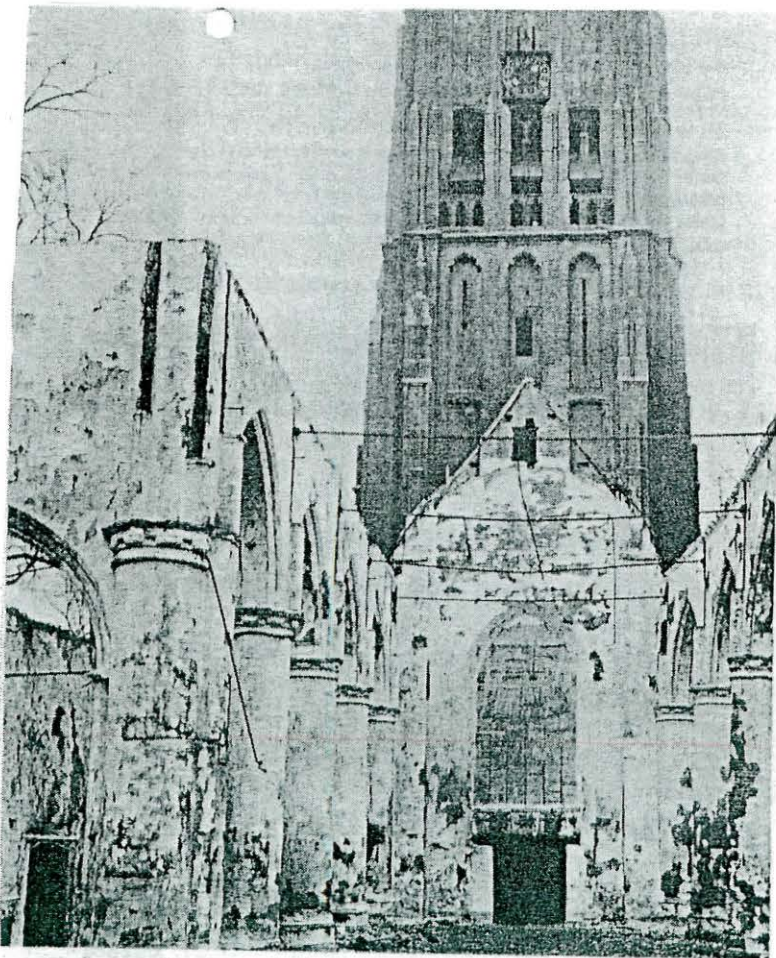

De Straat ASPEREN op 'nabekint 220000 1750

De Straat HILKHEIM langs de Linge in 1700 1750

Middenschip en toren na de brand van 1896

ADRIAEN CORNELISZ VEERMAN, VEERMAN TE TIENHOVEN (2)

Zonneklaar is duidelijk geworden dat Cornelis Adriaensz en Lenaert Adriaensz broers waren. De laatste was in 1616 wellicht nog minderjarig. Immers hij wordt niet in de koopacte van 3 juni 1616 genoemd, wèl zijn broer Cornelis Adriaensz. Die was medepartij. Hetzelfde was het geval in de transactie waarbij 3 morgen land doorverkocht werd aan Jan Jansz Bernen en diens zoon Jan Jansz als erfkoop.

Aangenomen, dat Cornelis Adriaensz in 1616 reeds meerderjarig was, dan zal hij omstreeks 1593 kunnen zijn geboren. De geboortedatum van zijn vader Adriaen Cornelisz Veerman zal dan terugvoeren tot omstreeks 1570 bij een veronderstelde trouwdatum op 23 jarige leeftijd, of zelfs nog iets vroeger.

Het bovenstaande doet de vraag rijzen of wellicht Adriaen Cornelis getrouwd was met een zuster van Adriaen Lenaertsz smit en of wellicht Lenaert Adriaensz veerman vernoemd was naar zijn oom. De naamsovereenkomst kan uiteraard ook toeval zijn, maar het is de moeite dit alsnog in gedachten te houden. In elk geval lijkt het aannemelijk dat deze Leendert Adriaensz in 1636 de werkzaamheden aan de Lekdijk te Tienhoven zal hebben verricht waarmee hij, zoals wij gelezen hebben, V gld 10 stuivers verdiende. Nadat al de voorgaande acten de revue gepasseerd waren, kwam de vraag boven waar de oorsprong lag van de keten daarin beschreventransacties. Steeds komt bij dit soort speurwerk dat soort nieuwsgierige verlangen naar boven om nog wat verder terug te gaan in de hoop nog iets verder te ontdekken. Daartoe werd opnieuw het in het ARA Den Haag aanwezige Rechterlijke Archief Ameide nr 32 toegangsnr 3.03.08.070 (alle desbetreffende reproducties ARA-Den Haag) geraadpleegd. Zo blijkt dat op 3 Mei 1608 Damet Lauwriss Bouwen Willemsz opdracht geeft een hem toebehorend huis te verkopen liggende in Ameide aan de Westzijde van de haven, "*alwaer ten Norden Jan Willemsz ende ten Suyden Balthus Sebastiaensz naestgehuyst ende geërft sijn, uijtstreckende voor vanden haven, achterwaerts ter brantsloot toe*". Zie voor uw eigen oudschrift lees oefening de volgende pagina!

Compareerden Cornelia Lamberts dgr van bele voren weese van Damet Lauwriss nu huysvrouw van Jan Bele. Ende heeft uyt cracht van haer laste procuratie haer verleden ende gepacht bij den vsz Jan Bele voor burgemeester ende raet der stad nimwegen beloofd ende belooffden mits desen Adriaen Cornelisz veerman haeren bruycker van den lande te vrijen costeloos ende schadeloos te indempneren van alsulcken borghtale als hij Adriaen Cornelisz op huijden voor haer comparante desen huydigen dage betaelt ende geschoten daervoren sij comparante hem Pelt in betaeling getransporteerd heeft die twee leste termijnen van coop van een huys.

Jannigje Gijsberts ende woonende tot Dordt mej XLV h twaalf ende daer tyns schuldich sall worden als bij d'acte van transporte ende die coopvoorwaarden daervan sijnde verbyndende sij comparante in de vs qualite - -van de vs borghtale die beterschap van haere lande hij Adriaen Cornelisz veerman van haer gebruyckende is gelegen alhier onder desen gerechte van Ameijde ende voorts die promesse sij verschoten ende betaelt hebben ten hande van Bouwen Willems op de coop van 't huijs van de angele alhier op te dam soo dat hem de vs Adriaen Cornelisz veerman in cas van indemptie te dien dage sall mogen verhaelen met alle costen vandien naer behooren. Actum ut supra.

(Kopie van de originele tekst van pag 89 , 90 vh. Rechtsarch.)

Uit de erboven staande blijkbaar mislukte, want tweemaal verticaal doorgestreepte, notitie blijkt dat die datum luidt; 21 Januari 1611.

Enkele maanden later nl. op 12 April 1611, wordt door Cornelia Lambrechts, huisvrouw van Jan Boele, "*tegenwoordich in dienst van sijne majesteijt den koninck van Denemarcken*", voor burgemeester en raad van de stad nimwegen opgedragen en getransporteerd aan Jannigje Gijsberts burger tot Dordt, zekere huijsinge staende en gelegen aan de Westzijde van de haven alwaar noordwaerts Jan Willemsz en zuidwaerts "*die wese van wijlen Balthus Sebastiaensz naestgehuijst is ten brantsloot toe.*"

De geslachtslijst kan nu als volgt worden neergeschreven:

1. Adriaen Cornelis
veerman onder Tienhoven,
- genoemd in cedulle Middelbroek 1592,
- genoemd in cedulle Middelbroek 1616,
Ao 1609 en 1623 in lidmatenregister gereformeerde kerk Ameide/Tienhoven,
waarschijnlijk gestorven tussen 1636 en 1650.
[x]
.... Lenaertszdochter, zuster van Adriaen Lenaertz smit.
Deze laatste stelde zich in 1616 borg voor het arrest dat Adriaen Cornelisz veerman
deed tbv zijn zoon Lenaert Adriaens.
Uit dit huwelijk:
 1. Annigje, volgt 2a.
 2. Cornelis, volgt 2b.
 3. Leendert, volgt 2c.
- 2a. Annigje Adriaens
[x]
Sebastiaen Melchiorz Poos,
visser in 1636,
financiert een deel van de koopsom van het huis van Adriaen Cornelis (3a)
- 2b. Cornelis Adriaensz Veerman alias Veerman,
Ao 1655 ouderling wonend in Tienhoven
[x] genoemd als gehuwd 1625
Gerrige Aelten † 1670
Uit dit huwelijk:
 1. Adriaen, volgt 3a
 2. Leendert, volgt 3b
- 2c. Leendert Adriaens, werkt in 1632 als Leendert de Veerman aan een dijkslag te
Tienhoven
- 3a. Adriaen Cormelis Veerman,
koopt huis in Ameide (1656),
wordt nog genoemd in juridische kwestie (1671)
[x] 1651
Grietje Goris Blomdochter * 1631
Uit dit huwelijk:
 1. Leendert, volgt 4a
 2. Cornelis, gedoopt 7-1-1664
 3. Aelst, gedoopt 11-3-1666
 4. Aeldert, gedoopt 28-02-1668
 5. Gougje, gedoopt 20-02-1670
- 3b. Leendert Cornelis Veerman,
† vóór 1663
[x]
Jannigje Teunis,
hertrouwt in 1663
- 4a. Leendert Adriaens de Veerman,
gedoopt 7-01-1664, jonkman van Ameide
[x]
Grietje Jans de Bode, 16-11-1679

Wat de motieven van Cornelia Lambrechts voor deze transactie geweest zijn is voor ons niet van belang. In elk geval blijkt daarbij dat Adriaen Cornelisz veerman zijn pachtvrouwe geholpen heeft met zijn borgstelling bij deze aangelegenheid. Er werd over en weer vertrouwen geschonken. Zo lag de relatie dus al toen hij later samen met zijn zoon grond van haar kocht, voor de koopsom waarvan hij zich weer borg stelde voor de goede naleving van het contract.

Zo is toch aan het licht gekomen

- dat Adriaen Cornelisz veerman in 1608 al "bruijcker", dat is pachter, was van het land van Cornelia, Lambert
- dat zijn pachtvrouwe hujsvrouw was van Jan Bele, die in dienst was van de koning van Denemarken.
- dat hij voor haar een borgtocht stelde van 200 Carolusguldens
- dat hij later 11 morgen land kocht van haar
- dat hij daarvan 3 morgen doorverkocht aan Jan Bernen
- dat hij een garantie afgeeft voor de betaling van de hoofdsom met de resterende 8 morgen als onderpand in 1616.
- dat hij een actie voert tegen iemand die zijn zoon Lenaert in arreste wilde doen nemen door die persoon zelf met arrest te dreigen tenzij....
- dat hij daartoe door anderen een borgtocht moest doen stellen
- dat hij als dekking daarvoor zich weer met zijn persoon en goederen in Tienhoven garant moest stellen jegens de borgen.

Altemaal onverwachte feitelijkheden voor iemand die als veerman van het veer te Tienhoven wordt aangemerkt. Overigens, absolute zekerheid daaromtrent is nog steeds niet verkregen, maar wie weet komt daarover ooit in de toekomst nog een keer zekerheid.

In 1592 reeds heeft hij onder de naam Adriaen Cornelisz Veerman grond uit zijn land gestoken en er een molenwerf mee verhoogd. Hij en zijn zonen Cornelis Adraenz en Leendert Adriaenz hebben dan ook zeker de bouwvallen van het kasteel Herlaer nog gezien en zullen over de geschiedenis ervan hebben gehoord.

Het ligt in de rede te veronderstellen dat in oorsprong vanuit het Huis Herlaer initiatieven zijn gekomen om een veerverbinding met de overzijde tot stand te brengen, maar zoals eerder vermeld, hebben wij geen retro-acten kunnen vinden die dat bevestigen, laat staan namen van hen die dat veer toen bedienden.

We moeten ons maar tevreden stellen met wat er nog wel te vinden, was en dat vastleggen in een tentatieve aangepaste vroege geslachtslijst, welke op de volgende bladzijde wordt afgedrukt.

Merkwaardig is eigenlijk toch wel dat de naam Leendert tot op de huidige dag in de familie voorkomt, terwijl de namen Adriaen en Cornelis later nauwelijks meer in de lijst van familienamen voorkomen. Uit de acten van 1616 kunnen we nu vaststellen wanneer en op welke wijze de naam Leendert is ingevoerd in de familie en sindsdien steeds in zwang is gebleven.

J.P. Veerman

ORDONNANTIE

wegens het inkomen van PAARDEN en VEULENS
op de Paarde Markt te AMEIDE.

AMELIA, Gravinne Douairière ende Edele Vrouwe van der Lippe, geborene Burg-Gravinne ende Gravinne van Dona, Souveraine van Vianen, Ameide & Erf-Burg-Gravinne van Utrecht, Vrouwe van Noordeloos, Cloetingen, Haften, Herwynen, Hellou, Nieveld, &c.

Doen te weeten, dat wy, om te subvenieeren aan de geringheid der inkomsten van de *Pastorye* van AMEYDE en TIENHOVEN hebben geordonneerd en gestatueerd, gelyk wy ordonneeren en statueeren by deesen, dat van ieder Paard, op de Jaarlyksche *Paardemarkt* onzer Stede *Ameide* werdende gebragt, zal worden betaald eene *Stuiver*, ten behoeve van de gezeide *Pastorye*, en van ieder *Veulen* een halve *Stuiver*, uitgenomen van de Paarden en *Veulens* der Inwoonders van *Ameide* en *Tienhoven*.

Het voorsz. Regt zal betaald worden aan handen van den *Collecteur* die den *Rentmeester* van de zelve *Pastorye* daartoe aan ieder *Slagboom* stellen zal, zonder dat de Paarden of *Veulens* de slagboomen zullen mogen passeren, ten zy alvorens de betaalinge geschied zy.

d'Onwillige zullen dubbelt geld verschuldigd wezen, en hunne Paarden en *Veulens* daar voor by den *Collecteur* mogen worden aangehouden, en zoo daar op aanstonds geen betalinge volgt, by den *Rentmeester* van de *Pastorye* in arrest genomen, en paratelyk voor de voorsz. geregtigheid en de kosten

geexecuteerl.

Die met geweld indringen en passeeren met halve Paarden of Veulens zullen verbeuren een Oud Schild van ieder Paard of Veulen, en boven dien arbitraley worden gecorrigeert, zoo daar eenige verzwaaende circumstantien bykomen.

Niemand zal gedurende de dagen van de *Paardemarkt* eenige Paarden of Veulens dit Regt Subject, onder *Amejde* of *Tienhoven* koopen of verkoopen buiten de Slagboomen, zonder met eenen het voorsz. regt te betalen, op poene van een Oud Schild by den Kooper en gelyke boeten by den Verkooper te verbeuren van ieder Paard of Veulen.

d'Inwoonders van *Amejde* en *Tienhoven*, zullen geene Paarden of Veulens, hen niet toebehoorende ter markt brengen, of gedurende de dagen van de *Paardemarkt* verkoopen, onder voorgeven dat die hun eigen zyn, om alzoo het regt van de *Pastorye* te fraudeeren, op de verbeurte van twee Oude Schilden van ieder Paard of Veulen.

De voorschrevene geld-boeten zullen worden geapliceert, voor 'd'eenne helft ten behoeve van de voorsz. *Pastorye*, en voor de andere helft ten behoeve van onze *Drossard* van *Amejde*, denwelken wy belasten deeze onze Ordonnantie strictelyk te doen observeeren.

Ende op dat niemand hier van ignorantie pretendeere beveelen wy dat deeze alle Jaar voor den Stadhuize van *Amejde*, tegens den tyd van de *Paardemarkt* zal worden gepubliceerd.

Gegeeven onder ons Cachet en Signature op onzen Huize *BATESTEYN*, bij *VIANEN*, den 27 September 1699.
(is geteekent)
AMELIE.

Hebbende ter zyde gedrukt het Cachet van haar Excellentie in zwart Lak.

(onderstond)

Ter Ordonnantie van haar E.^{de}

(Zynde gecontrasigneert)

J. VAN DORTMONT, 1699.

Te GORINCHEM, ter Drukkerij van J. VAN DER WAL, 1825.

DE PAARDENMARKT-VEREENIGING GLORIEERT DIT JAAR

Het lijkt ons gepast de 'Vereeniging tot Instandhouding van de Ameidesche Paardenmarkt' geluk te wenschen met haar verjaardag. Die sch- en dubbele ee wijst op hogere ouderdom, van vóór de spellingvereenvoudiging van 1934. Dat klopt: ze viert haar 75-jarig bestaan. Toen de aanvoer van paarden was teruggelopen tot twee, moeten in 1926 boeren en burgers binnen Ameide en Tienhoven de koppen bij mekaar gestoken hebben om zich te beraden hoe dit belangrijke gebeuren en toebehoren in ere en in leven te houden. Enkele namen van bestuursleden van het eerste uur vonden we terug: Gert de Bie Sr., Piet Peterse en Gerrit Terlouw. Wie weet de anderen te melden?

Op de eerste vergadering werd daarop besloten een veulen aan te kopen en dat te verloten onder de aanvoerders en de kopers der paarden. Zo wilde men weer meer levende have en leven in de Brouwerij krijgen.

Die Paardenmarkt zelf heeft immers reeds een respectabele leeftijd bereikt en krachtens haar geboorte een eeuwige jeugd over zich en het lag in haar aard om elk jaar actief bezig te zijn om man en paard, met moe en opoe, kroost en nakroost ter Termeise mart te tronen. Het is me daar dan een drukte van belang: paarden aan de lijn, andere handelswaar bij de vleet, kermisachtige attracties en ander vermaak, van alles loopt, draaft, rent of rijdt erheen en rond; viervoeters zetten hun beste beentje voor. Overigens is er echt marten van paarden amper meer bij, wel treffen mens en dier zich nog 's morgens bij de keuringen en 's middags met demonstraties op het Burgemeester Wesselsveld en de ringrijderij op de Prinsengracht.

Het past een Historisch blad eveneens ietwat op te rakelen over de geschiedenis van het petekind dezer Vereeniging.

Later, 11 oktober 1982, is deze vereniging omgezet in een Stichting en wordt deze geleid door de zogenoemde Paardenmarktcommissie.

Er was, zoals uit de afgebeelde Ordonnantie blijkt, kennelijk al ietwat van een markt, voordat de Paarden- en Beestenmarkt er kwam. Daarmee is een start gemaakt, toen ons Stadhuis nog pril was ofwel slechts dertien lentes telde. U weet toch van die edele hand, toebehorende aan ene Hendryk van Bredero, die in 1644 de eerste steen lei. Diezelfde hand moet anno 1657 ondertekend hebben het stuk om *'in dese stede een jaerlixte peerden- ende beestenmarckt van twee daghen, naest den anderen te houden, gedurende dewelcke alle jaer sal wesen op Dynsdaechs naer Baemisse naerden ouden stijl'*.

Opm. Dat Baemisse komt van Baafmis, is verkort uit St-Bavomis, die bij de Katholieken gecelebreerd werd op 1 oktober.

Alleman kon 'vrijelijck ende onbecommert' zijn vee drie dagen voor de start der markt naar Termei transporteren. Na afloop kreeg je ook weer drie dagen de tijd om je viervoeters en goederen naar huis te vervoeren. Deze rechten golden weliswaar enkel lieden die niets op hun kerfstok hadden.

Wanneer en waarom deze jaarmarkt verzet is van een dinsdag naar de tweede donderdag van oktober, vermelden de annalen niet. Het bleef in ieder geval zo begin oktober. Zou dat te maken kunnen hebben met het feit dat het vroeger vooral een handelsmarkt was voor werkpaarden, die in het najaar na beëindiging van de seizoenarbeid weer gemist konden worden en ter verkoop aangeboden werden?

Anno 1699 komen we opnieuw een wijziging tegen. Zo'n Vianese Souveraine met etcetera's moest me toch haar ganzenveer herhaalde malen indopen aler ze haar naam en ellenlange waardigheden onder of boven een ordonnantie had gezet.

Wat eveneens direct opvalt - naast vrij veel Franse woorden - is dat Gravinne Amelia handelt namens staat en kerk. Die twee waren destijds nauw met elkaar verweven. En wat doet deze ordonnanteuse te weten? Wel, er is niets nieuws onder de zon: de kerk zat krap. Dat wij om te subvenieeren (= tegemoet komen) aan de geringheid der inkomsten van de Pastorye ten behoeve van het gezeide Pastoriefonds - wat vandaag Kerkvoogdij heet - voortaan voor ieder aangevoerd paard een hele stuiver en een halve voor een veulen moet worden betaald, de 'Inwoonders' zijn daarvan vrijgesteld.

Lees het stuk en let ook op de functie van de collecteurs. Deze werden aangesteld door de kerkmeesters, die de drie tolleren met slagboom aan de toevoerwegen verpachtten. Dit